

CZY WARTO PROWADZIĆ DZIAŁALNOŚĆ W FORMIE SPÓŁKI CYWILNEJ?

1. Jak prowadzić spółkę cywilną?	str. 1	4. Gdy w skład wspólnego majątku wchodzi nieruchomość	str. 3
2. Wymogi dokonywania przesunięć pomiędzy majątkiem wspólników i spółkowym	str. 2	5. Odpowiedzialność za długi w spółce cywilnej	str. 3
3. Co należy wiedzieć o rachunku bankowym wspólników?	str. 2	6. Czy i kiedy zmodyfikować umowę spółki?	str. 4
		7. Spółka jawna zamiast spółki cywilnej	str. 4

1. Jak prowadzić spółkę cywilną?

Spółka cywilna jest najprostszą formą współdziałania w prowadzeniu działalności gospodarczej. Zajmuje drugie miejsce w rankingu najpopularniejszych spółek w Polsce. Koszty jej założenia i funkcjonowania są niższe w porównaniu ze spółkami handlowymi.

Jednak ta forma prowadzenia działalności może rodzić problemy, gdy w ramach spółki prowadzona będzie działalność wymagająca koncesji czy zezwolenia, a także gdy w skład wspólnego majątku wspólników ma wchodzić nieruchomość.

Poza tym główne minusy tej formy współpracy to brak podmiotowości prawnej na gruncie prawa cywilnego, brak figurowania w KRS i najszersza odpowiedzialność za długi. Zatem, w okolicznościach, gdy m.in. działalność zaczyna przybierać coraz szersze rozmiary, warto rozważyć jej przekształcenie na przykład w spółkę jawną (patrz pkt 7 dodatku).

Przy tym każda forma prowadzenia działalności gospodarczej ma swoje plusy i minusy. Niezależnie od wad spółki cywilnej wiele osób z sukcesem prowadzi dochodową działalność gospodarczą właśnie w jej ramach.

Zakładanie spółki cywilnej osób fizycznych

Do powstania spółki cywilnej wystarcza zawarcie umowy. Spółka cywilna to umowa zawierana pomiędzy jej stronami, czyli wspólnikami. W tej roli może występować każdy podmiot, który posiada zdolność prawną, w tym również osoby fizyczne. Umowę spółki zawierają co najmniej dwie osoby.

Spółka cywilna nie jest przedsiębiorcą. Status przedsiębiorcy mogą natomiast posiadać wspólnicy. Jeśli wspólnym celem wspólników jest prowadzenie działalności gospodarczej, każdy z nich musi być wpisany do właściwego rejestru lub ewidencji dających status przedsiębiorcy. Dlatego też osoba fizyczna, która ma rozpocząć działalność w ramach spółki cywilnej, powinna złożyć do

Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wniosek o wpis do ewidencji. Wniosek o wpis do CEIDG stanowi jednocześnie zgłoszenie do ZUS, GUS oraz do naczelnika urzędu skarbowego. W ramach tzw. jednego okienka osoba fizyczna może od ręki założyć własną działalność gospodarczą.

Jeśli wspólnik taką działalność już prowadzi, to po zawarciu umowy spółki i uzyskaniu dla niej identyfikatorów (NIP, REGON) powinien złożyć wniosek o zmianę wpisu do CEIDG. We wniosku powinien dodatkowo zgłosić zmiany w zakresie przedmiotu prowadzonej działalności, jeśli wynika to z przedmiotu działalności spółki.

Treść umowy spółki

W umowie spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego poprzez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów (art. 860 § 1 K.c.). Umowa powinna być zawarta w formie pisemnej. Musi ona określać co najmniej dane wspólników, nazwę spółki, przedmiot działalności (wspólny cel gospodarczy) oraz wnoszone przez wspólników wkłady. Przygotowując umowę, wspólnicy powinni rozważyć szczegółowe uregulowanie również wielu innych kwestii. Wystarczy tu wymienić prowadzenie spraw i reprezentację spółki, udział w zyskach i stratach, zasady wypłaty zysku, a także zasady rozliczania się ze wspólnikiem występującym ze spółki. Umowa spółki może też m.in. przewidywać możliwość wejścia spadkobiercy wspólnika do spółki na jego miejsce.

Wkłady do spółki i PCC

Wkłady wspólników mogą mieć charakter pieniężny, jak i niepieniężny. Wkład może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług. Wniesione wkłady wchodzi do majątku wspólnego, który w czasie trwania spółki ma charakter niepodzielny. Jeśli

wniesienie wkładu wymaga formy szczególnej (np. prawo własności nieruchomości), to oprócz zawarcia umowy spółki wspólnicy muszą zawrzeć oddzielną umowę w tej formie szczególnej. Możliwe jest również zawarcie całej umowy spółki w tej formie.

Jeśli wkłady pieniężne mają być wniesione na rachunek bankowy, wspólnicy muszą go najpierw założyć. Założenie rachunku w przypadku niektórych banków możliwe jest jednak dopiero po uzyskaniu dla spółki identyfikatorów.

Umowa spółki cywilnej podlega podatkowi od czynności cywilnoprawnych. Obowiązek podatkowy powstaje z chwilą zawarcia umowy i ciąży solidarnie na wszystkich wspólnikach. Podatek wynosi 0,5% zasadniczo od wartości wkładów wnoszonych do spółki. Na złożenie deklaracji (PCC-3, PCC-3A) oraz zapłatę podatku w urzędzie skarbowym właściwym ze wzglę-

du na siedzibę spółki jest 14 dni od dnia podpisania umowy spółki.

Rejestracja spółki

Spółka cywilna w obrocie posługuje się własnymi identyfikatorami NIP oraz REGON. Wniosek o nadanie NIP należy złożyć do właściwego urzędu skarbowego na formularzu NIP-2. W przypadku papierowego wniosku dane pierwszego wspólnika trzeba podać w części D.3 druku, a dane kolejnego (kolejnych) w załączniku stanowiącym listę zawierającą informacje o nich zgodnie z zakresem określonym w części D.3. Następnie wspólnicy powinni złożyć w urzędzie statystycznym wniosek o nadanie numeru REGON. Wniosek należy sporządzić na formularzu RG-OP z załącznikiem RG-SC.

Spółka cywilna posiada zdolność podatkową w podatku od towarów i usług. Wspólnicy w zależności od charakteru prowadzo-

nej działalności muszą lub mogą złożyć do urzędu skarbowego zgłoszenie rejestracyjne na formularzu VAT-R.

Jeśli spółka ma zatrudniać pracowników albo zleceniobiorców, wspólnicy powinni zgłosić ją do ZUS jako płatnika składek.

Po nadaniu spółce NIP i REGON każdy ze wspólników powinien zgłosić do CEIDG informację o prowadzeniu działalności w ramach spółki cywilnej. Wniosek papierowy należy sporządzić na formularzu CEIDG-1 (w przypadku uczestnictwa w dwóch lub większej ilości spółek cywilnych wraz z załącznikiem CEIDG-SC). We wniosku trzeba podać NIP i REGON spółki. Dzięki informacji o identyfikatorach spółki zawartych we wpisie dotyczącym wspólnika, każdy zainteresowany będzie mógł więcej dowiedzieć się o spółce korzystając z bazy internetowej REGON prowadzonej przez GUS.

Spółka cywilna na gruncie prawa cywilnego jest wyłącznie umową łączącą wspólników. Nie jest odrębnym od nich podmiotem prawa. Stąd stroną umów cywilnoprawnych są jej wspólnicy, a nie sama spółka. Jednak zasada ta nie ma zastosowania w każdej dziedzinie prawa.

Najważniejsze cechy spółki cywilnej:

- Spółka cywilna nie jest podatnikiem podatku dochodowego. Każdy ze wspólników płaci podatek dochodowy od dochodów osiągniętych ze spółki.
- Każdy ze wspólników zgłasza się w ZUS odrębnie jako płatnik składek oraz jako osoba ubezpieczona – do ubezpieczeń społecznych i/lub ubezpieczenia zdrowotnego. Spółka natomiast zgłasza do ubezpieczeń oraz rozlicza składki za pracowników lub inne osoby, w stosunku do których jest płatnikiem. Jednakże w przypadku spółki cywilnej brak jest jednolitego stanowiska SN czy spółka cywilna może być uznana za pracodawcę. Za taką możliwością SN opowiedział się w wyroku z dnia 18 marca 2014 r., sygn. akt II UK 449/13, a przeciwko w postanowieniu z dnia 17 czerwca 2014 r., sygn. akt II UZ 34/14. W orzeczeniu z czerwca 2014 r. SN uznał, że spółka cywilna jest umową i jako taka nie może być pracodawcą, bo sama w sobie nie jest podmiotem prawa.
- Formułując stronę umowy o pracę warto wymienić wspólników wraz z pełną nazwą spółki. Przy zawieraniu umowy o pracę należy stosować ogólne zasady reprezentacji (por. art. 865 i art. 866 K.c.). Przy tym kodeksowe reguły mają zastosowanie, o ile umowa spółki bądź uchwała nie stanowią inaczej.
- Spółka cywilna osób fizycznych nie musi prowadzić pełnej księgowości. Obowiązek taki zaistnieje, jeżeli przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 1.200.000 euro (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o rachunkowości – Dz. U. z 2016 r. poz. 1047).
- Na gruncie podatku VAT spółka cywilna jest odrębnym podatnikiem.
- W postępowaniu przed sądem cywilnym stroną są wspólnicy. Muszą działać łącznie, albo ustanowić wspólnego pełnomocnika.
- W postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego każdy ze wspólników jest traktowany jako oddzielny wykonawca. Wspólnicy muszą ustanowić wspólnego reprezentanta, który będzie dokonywał czynności w postępowaniu.
- Za zobowiązania powstałe w związku z działalnością prowadzoną w ramach spółki wspólnicy odpowiadają solidarnie. Odpowiadają z majątku wspólnego oraz każdy ze swego majątku osobistego.
- Za zaległości podatkowe i składkowe wspólnicy również odpowiadają solidarnie.

2. Wymogi dokonywania przesunięć pomiędzy majątkiem wspólników i spółkowym

Wspólnicy spółki cywilnej muszą pamiętać, że na gruncie prawa cywilnego spółce nie przysługuje odrębna podmiotowość prawna od wspólników. Innymi słowy spółka cywilna na gruncie prawa cywilnego nie ma podmiotowości prawnej. Dlatego też nie jest wyposażona we własny majątek.

Wyodrębnienie wspólnego majątku

Majątek wniesiony jako wkład bądź zgromadzony w trakcie funkcjonowania spółki objęty jest współwłasnością łączną wspólników. Ta cecha musi być uwzględniona przy dokonywaniu przesunięć majątkowych pomiędzy spółką a wspólnikami. Reżim prawny współwłasności łącznej wspólników określa art. 863 K.c. Zgodnie z tą regulacją, pod względem prawnym majątek zgromadzony w ramach spółki jest wyodrębniony od prywatnych majątków wspólników.

W czasie trwania umowy spółki cywilnej występują różne masy majątkowe, tzn. majątek wspólny wspólników oraz majątki osobiste każdego z nich.

Współwłasność łączna

Podstawowymi cechami współwłasności łącznej są niepodzielność majątku oraz bezudziałowy charakter, tj. brak określenia wysokości udziałów w majątku przysługującym poszczególnym wspólnikom. Każdy z nich ma równe prawa do całego majątku. W konsekwencji wspólnik nie może rozporządzać udziałem we wspólnym majątku wspólników ani udziałem w poszczególnych składnikach tego majątku. Chodzi tu jedynie o zakaz dysponowania przez wspólnika swoim udziałem w majątku spółki. Natomiast rozporządzanie składnikiem majątkowym wchodzącym w skład masy majątkowej spółki cywilnej jest dopuszczalne, przy czym dokonywać go mogą wspólnicy, a nie spółka. Innymi słowy, wspólnicy, przestrzegając zasad prowadzenia spraw i reprezentacji spółki cywilnej, mogą rozporządzać składnikami majątkowymi wchodzącymi w skład ich majątku wspólnego, np. mogą sprzedawać czy darować wspólny samochód osobie trzeciej.

Od spółki dla wspólnika

Współwłasność łączna wspólnego majątku wspólników nie wyklu-

cza także dokonywania przesunięć między ich wspólnym majątkiem (tzw. spółkowym) a prywatnym. Przykładowo, wspólnicy mogą wycofać samochód objęty wspólnym majątkiem wspólników i przekazać go na własność jednemu ze wspólników. Podstawą prawną takiego przesunięcia powinno być złożenie przez każdego ze wspólników oświadczenia woli o przeniesieniu własności danego składnika z majątku wspólnego wspólników na rzecz majątku osobistego jednego ze wspólników (czy kilku wspólników). Na skutek takiej umowy auto przestanie być przedmiotem współwłasności łącznej.

Ogólnie można stwierdzić, że w drodze umowy zawieranej w wyżej opisany sposób współwłasność danego składnika majątku

może zostać przeniesiona na pozostałych wspólników/jednego ze wspólników i na odwrót (por. wyrok SN z dnia 20 czerwca 2007 r., sygn. akt V CSK 132/07).

Przesunięcia te muszą jednak odpowiadać wymaganiom co do formy czynności prawnych prowadzących do przeniesienia prawa podmiotowego. Przykładowo, dla „przekształcenia” współwłasności łącznej nieruchomości we współwłasność w częściach ułamkowych niezbędne jest zachowanie formy aktu notarialnego.

Korzystanie z majątku wspólników w spółce

Rozróżnienie majątku wspólnego wspólników i ich osobistych majątków jest też ważne w przypadku korzystania przez spółkę ze

składników majątków osobistych wspólników i na odwrót – korzystania przez wspólników z dóbr majątku wspólnego (tu: spółkowego). Wspólnicy powinni określić podstawę prawną takiego korzystania.

Co prawda, z prawnego punktu widzenia możliwość zawarcia umowy cywilnoprawnej w spółce cywilnej (np. użyczenia prywatnego lokalu wspólnika na potrzeby spółki) budzi wątpliwości prawne (ze względu na tożsamość stron umowy), jednakże w praktyce umowa użyczenia zawarta pomiędzy jednym ze wspólników a spółką cywilną (pozostałymi wspólnikami) jest akceptowana przez organy podatkowe czy NSA (por. wyrok z dnia 31 stycznia 2007 r., sygn. akt II FSK 209/06).

Wpłata od spółki cywilnej na rzecz wspólnika na podstawie stosunku spółki	Wpłata dokonywana przez wspólnika na rzecz spółki cywilnej na podstawie stosunku spółki
- na wydatki związane z prowadzeniem spraw spółki (np. zakup materiałów, zapłata gotówki kontrahentowi) - na cele prywatne wspólnika może być dokonywana w ramach wypłaty zaliczki na poczet zysku	- rozliczenie środków spółki w związku z prowadzeniem spraw spółki (np. wpłata utargu, rozliczenie środków pobranych w związku z prowadzeniem spraw spółki) - wpłata dodatkowego wkładu
Wpłata od spółki cywilnej na rzecz wspólnika i na odwrót na podstawie innego stosunku prawnego	
- wypłata pożyczki od spółki dla wspólnika, ewentualnie jej zwrot - wypłata/zwrot pożyczki (udzielana spółce przez wspólnika) - wypłata wynagrodzenia z tytułu umowy zawartej z pozostałymi wspólnikami (spółką) - darowizna od wspólnika	

3. Co należy wiedzieć o rachunku bankowym wspólników?

Wspólnicy spółki cywilnej w związku z prowadzoną działalnością powinni mieć założony rachunek bankowy. Jest to rachunek wspólników a nie spółki. Do dysponowania środkami na nim zgromadzonymi nie mają zastosowania zasady reprezentacji spółki. Wspólnicy mogą z tego konta bez ograniczeń opłacać podatki czy składki. W razie zmiany konta muszą poinformować o tym urzędy.

Mam zamiar założyć z kolegą spółkę cywilną. Zgodnie z planowaną treścią umowy spółki, każdy z nas będzie mógł indywidualnie reprezentować spółkę przy czynnościach nieprzekraczających kwoty 5.000 zł. Czy ograniczenie to będzie skuteczne także w odniesieniu do rachunku bankowego, jaki założymy na potrzeby działalności spółki?

Rachunek bankowy, z wyjątkiem rachunku rodzinnego, może być prowadzony m.in. dla kilku osób fizycznych. Jest to tzw. rachunek wspólny, który uregulowany został w art. 51 ustawy Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128 ze zm.).

Ograniczenie reprezentacji określone w pytaniu jest w pełni dopuszczalne na gruncie umowy spółki (zob. art. 865–866 K.c.). Nie będzie ono jednak automatycznie skuteczne w odniesieniu do środ-

ków zgromadzonych na wspólnym rachunku bankowym. W tej materii decydujące znaczenie mają bowiem regulacje Prawa bankowego. Zgodnie z jego art. 51a, w przypadku rachunku wspólnego prowadzonego dla osób fizycznych, o ile umowa tego rachunku nie stanowi inaczej, każdy ze współposiadaczy rachunku może:

- dysponować samodzielnie środkami pieniężnymi zgromadzonymi na rachunku,
- w każdym czasie wypowiedzieć umowę ze skutkiem dla pozostałych współposiadaczy.

Z przytoczonej regulacji wynika, że inne zasady dysponowania środkami zgromadzonymi na wspólnym rachunku bankowym wspólników spółki cywilnej może określać umowa tego rachunku. Tym samym, aby wymóg wspólnego działania przy dysponowaniu środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym wspólników spółki cywilnej od kwoty 5.000 zł był wiążący, musi znaleźć się w umowie tego rachunku.

Matka i jej dzieci (syn i córka) prowadzą w formie spółki cywilnej rodzinną firmę. Czy z rachunku bankowego spółki cywilnej mogą być opłacane zobowiązania podatkowe i składki ZUS wspólników bez ograniczeń, czy tylko do kwoty 1.000 zł?

Wspólnicy spółki cywilnej będący osobami fizycznymi mogą bez ograniczeń kwotowych opłacać swoje zobowiązania podatkowe oraz składki ZUS ze wspólnego rachunku bankowego. Nie ma bowiem do nich zastosowanie ograniczenie wynikające z art. 62b § 1 pkt 3 Ordynacji podatkowej (Dz. U. z 2015 r. poz. 613 ze zm.). Rachunek spółkowy pod kątem prawnym jest kontem osób fizycznych – wspólników, a nie spółki. Wspólnicy spółki cywilnej, regulując zobowiązania podatkowe ze wspólnego rachunku bankowego, dokonują wpłaty z własnych środków finansowych i w swoim imieniu. Taka wpłata nie jest realizowana przez inny podmiot niż podatnik i nie dotyczy jej limit 1.000 zł.

Niezależnie od tego, osoby prowadzące rodzinną firmę w formie spółki cywilnej, mogą bez limitów kwotowych opłacać podatki swoich najbliższych jako członkowie rodziny. Zobowiązanie podatkowe podatnika wygaśnie w wyniku wpłaty dokonanej przez jego: małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma lub macochę (także z ich rachunków).

W zakresie ubezpieczeń w ZUS wspólnicy spółki cywilnej są traktowani jako osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Spółka natomiast zgłasza do ubezpieczeń oraz rozlicza składki za pracowników lub inne osoby, w stosunku do których jest płatnikiem. Osoby prowadzące pozarolniczą działalność w formie spółki cywilnej są dla siebie płatnikami składek do ZUS. Oznacza to, że finansują je same za siebie, w całości z własnych środków. Mają obowiązek opłacać je w formie bezgotówkowej w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek lub obciążenia rachunku płatniczego płatnika w instytucji płatniczej w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych (art. 47 ust. 4b ustawy

o systemie ubezpieczeń społecznych – Dz. U. z 2016 r. poz. 963). Odstępstwo od zasady bezgotówkowego rozliczania się z ZUS dotyczy natomiast mikroprzedsiębiorców w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podają (w art. 4 pkt 16) jedynie definicję rachunku bankowego. Nie wskazują jednocześnie rodzaju rachunku, z którego powinny być opłacane należności z tytułu składek ubezpieczeniowych. Można zatem uznać, że w tym celu przedsiębiorcy mogą wykorzystywać wszystkie rachunki bankowe będące w ich posiadaniu. Składki ubezpieczeniowe za wspólnika spółki cywilnej mogą więc być opłacane ze wspólnego rachunku bankowego wspólników tej spółki.

Uiszczając składki do ZUS należy jednak pamiętać, że wpłaty z tego tytułu powinny być dokonywane przy użyciu dokumentu płatniczego określonego w wydanym w tej sprawie rozporządzeniu Ministra Finansów, wypełnianego zgodnie z zawartą w nim instrukcją. Z dowodu wpłaty powinno jednoznacznie wynikać, którego płatnika dotyczą przekazane środki, tzn. powinna być zachowana zgodność danych identyfikacyjnych wykazanych na dowodzie wpłaty z danymi, na podstawie których zostało założone konto płatnika (tu: wspólnika spółki cywilnej). Tylko wtedy bowiem dokonana wpłata zostanie zaksięgowana na jego koncie.

Spółka cywilna zmieniła konto firmowe. Czy w związku z tym należy sporządzić dla spółki NIP-2? Czy wystarczy jedynie zmiana wpisów poszczególnych wspólników w CEIDG?

Nowy numer rachunku bankowego prowadzonego dla wspólników spółki cywilnej podlega zgłoszeniu

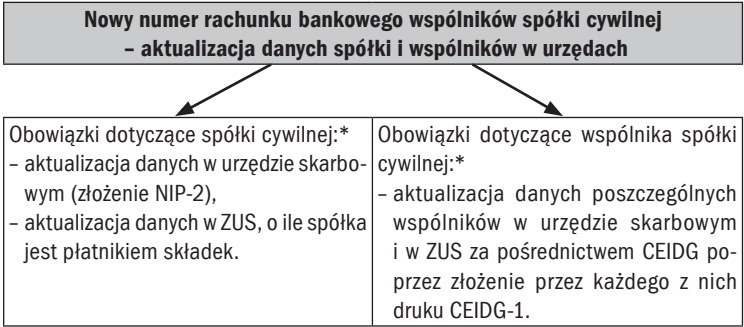
do urzędów. Przy tym obowiązki wobec nich podzielić można na te, które dotyczą samej spółki i te, które wiążą się z powinnościami jej wspólników.

Nowy rachunek bankowy prowadzony dla wspólników spółki cywilnej należy zgłosić urzędowi skarbowemu. Zgłoszenie identyfikacyjne spółki cywilnej obejmuje bowiem m.in. wykaz rachunków bankowych. W celu aktualizacji danych spółki cywilnej należy złożyć NIP-2. Można to uczynić w formie papierowej bądź elektronicznej (z użyciem kwalifikowanego e-podpisu).

Jeżeli spółka, o której mowa w pytaniu, jest płatnikiem składek, wówczas należy zaktualizować jej dane w ZUS w zakresie rachunków bankowych (na druku ZUS ZBA).

Odrębnej od spółki rejestracji (ewidencjonowaniu) podlegają wspólnicy spółki cywilnej. Numer konta bankowego prowadzonego dla spółki cywilnej nie podlega ujawnieniu we wpisach wspólników. Jednakże ze względu na obowiązywanie zasady jednego okienka druk CEIDG-1 stanowi dla przedsiębiorcy – osoby fizycznej (w tym wspólnika spółki cywilnej) jednocześnie zgłoszenie do ZUS/KRUS, GUS oraz naczelnika urzędu skarbowego. Dane o rachunkach bankowych przedsiębiorcy – wspólnika spółki cywilnej są gromadzone przez urząd skarbowy i ZUS (wspólnik spółki cywilnej jest płatnikiem składek na własne ubezpieczenie). Ze względu na obowiązki każdego ze wspólników wynikające z ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, konieczne jest złożenie przez każdego z nich druku CEIDG-1 w celu aktualizacji wykazu rachunków bankowych wykorzystywanych na potrzeby prowadzenia działalności gospodarczej.

Zgłoszenie w urzędach zmiany rachunku bankowego spółki cywilnej

* numer rachunku bankowego wspólników spółki cywilnej nie podlega wpisowi do rejestru REGON

4. Gdy w skład wspólnego majątku wchodzi nieruchomość

Umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości (użytkowania wieczystego) powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. To samo dotyczy umowy przenoszącej własność, która zostaje zawarta w celu wykonania istniejącego uprzednio zobowiązania do przeniesienia własności nieruchomości (art. 158 i art. 237 K.c.).

Forma aktu notarialnego musi być zachowana w sytuacjach, gdy nieruchomość ma być wniesiona do spółki bądź przeniesiona ze wspólnego majątku wspólników do majątku osobistego któregoś z nich. Jedynie wyjątkowo zmiana kręgu współwłaścicieli może mieć miejsce bez zachowania tej szczególnej formy. Dotyczy to przypadku wystąpienia wspólnika ze spółki.

Wniesienie nieruchomości do spółki

W świetle art. 158 K.c. można stwierdzić, że wniesienie nieruchomości do majątku spółki cywilnej może nastąpić tylko w formie aktu notarialnego – na skutek tej czynności zmieni się reżim prawny dotyczący nieruchomości. Wspólny majątek wspólników podlega regułom prawnym funkcjonowania spółki cywilnej i własności w tej spółce (art. 860 i nast. K.c.), a nie współwłasności w częściach ułamkowych (art. 195 i nast. K.c.).

Wymóg zachowania formy aktu notarialnego dotyczy także tych przypadków, gdy nieruchomość jest wnoszona do wspólnego majątku wspólników spółki cywilnej

przez osoby będące już jej współwłaścicielami, z tym że w częściach ułamkowych. Jednakże tożsamość osób, które dotąd były współwłaścicielami wnoszonej nieruchomości w częściach ułamkowych, nie może tłumaczyć braku potrzeby zachowania wymaganej pod rygorem nieważności formy aktu notarialnego (postanowienie SN z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. akt II CSK 182/12).

Z kolei Sąd Okręgowy w Krakowie w postanowieniu z dnia 16 stycznia 2014 r., sygn. akt II CA 2506/13, uznał, że także w razie wniesienia nieruchomości przez wspólników-małżonków do ich spółki cywilnej konieczne jest zawarcie umowy w formie aktu notarialnego. Przy tym wskazać można, że niektóre organy podatkowe mają inne zdanie (por. np. interpretację indywidualną Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z dnia 13 lutego 2013 r., nr ILPB1/415-1122/12-2/AP).

Nowy wspólnik

Przystąpienie wspólnika do spółki cywilnej wymaga zawarcia aneksu do umowy spółki pomiędzy dotychczasowymi jej uczestnikami a osobą przystępującą do spółki. Z ogólnych zasad prawa cywilnego wynika, iż uzupełnienie lub zmiana umowy wymaga zachowania takiej formy, w jakiej umowa została zawarta, czyli takiej formy, jaką ustawa lub same strony przewidziały w celu jej zawarcia (art. 77 § 1 K.c.). W większości zatem przypadków, o ile umowa spółki została zawarta

w zwykłej formie pisemnej, zachowanie tej formy dla omawianego aneksu będzie wystarczające. Jednakże w odniesieniu do umowy spółki cywilnej uwzględnić jeszcze należy wymogi dotyczące przeniesienia praw do składników wspólnego majątku. Majątek wniesiony jako wkład do spółki cywilnej, jak również majątek nabyty w trakcie jej trwania, objęty jest bowiem współwłasnością łączną wspólników (art. 863 K.c.). Dlatego też, gdy w skład majątku wspólnego wchodzi składniki, dla których przeniesienia wymagana jest forma szczególna, konieczne jest zachowanie tej formy (art. 158 K.c.). Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do uchwały 7 sędziów z dnia 10 czerwca 2011 r., sygn. akt III CZP 135/10.

Jeżeli zatem w skład wspólnego majątku wspólników spółki cywilnej wchodzi np. prawo własności nieruchomości, aneks do umowy spółki dotyczący przyjęcia nowego wspólnika musi być zawarty w formie aktu notarialnego.

Jeżeli przy zmianie umowy spółki cywilnej nie zostaną zachowane wymogi formalne potrzebne dla dopuszczenia do współwłasności nowego wspólnika, zmiana w tym zakresie nie może być uznana za ważną. Jednak można rozważać czy w przypadku niedochowania tej formy, dozwolonej w pozostałych sytuacjach, można przyjąć, iż zamiarem i wolą wspólników oraz nowo przystępującego do spółki było zawarcie nowej spółki, której majątek nie będzie obej-

mował nieruchomości (por. wyrok Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z dnia 16 czerwca 2014 r., sygn. akt I C 1247/12, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt V ACA 499/15).

Pogląd o zawarciu nowej spółki można uznać za uzasadniony zwłaszcza w sytuacji, gdy zawarcie aneksu w zwykłej formie pisemnej wynikało z wcześniejszego braku wiedzy wspólników co do konieczności zachowania formy aktu notarialnego, a dodatkowo dotychczasowi wspólnicy przez pewien czas nie kwestionowali faktu powiększenia składu wspólników. Przy tym w takiej sytuacji osoba przystępująca do spółki w zwykłej formie pisemnej nie zostanie współwłaścicielem nieruchomości, które wchodziły w skład wspólnego majątku wspólników na dzień przyjęcia nowego wspólnika.

Wystąpienie ze spółki

Kodeks cywilny dopuszcza możliwość wystąpienia ze spółki cywilnej. Wspólnik może wypowiedzieć w niej swój udział na zasadach określonych w art. 869 K.c. Regulacja ta nie wskazuje formy, w jakiej wypowiedzenie ma być złożone.

Zagadnienie formy oświadczenia o wypowiedzeniu udziału, gdy do majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej wchodzi nieruchomość, wywoływało kontrowersje w orzecznictwie SN. Rozwiała je uchwała 7 sędziów SN z dnia 10 czerwca 2011 r., sygn.

akt III CZP 135/10. SN stwierdził w niej, że jeżeli majątek wspólników spółki cywilnej obejmuje nieruchomość albo prawo wieczystego użytkowania, wystarczającą podstawą wykreślenia wpisu w księdze wieczystej wspólnika występującego ze spółki jest jego oświadczenie o wypowiedzeniu udziału w spółce, złożone na piśmie z podpisem notarialnie poświadczonym.

Przy tym SN w wyroku z dnia 19 października 2012 r., sygn. akt V CSK 485/11, wyjaśnił, że także w sytuacji, gdy majątek wspólników spółki cywilnej obejmuje nieruchomość albo prawo użytkowania wieczystego, skuteczne jest wypowiedzenie przez wspólnika udziału złożone w formie pisemnej. Jedynie ze względu na treść art. 31 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2016 r. poz. 790 ze zm.) celowe jest zachowanie w tej sytuacji formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym. Umożliwia to dokonanie w księdze wieczystej wpisu zmiany właściciela lub użytkownika wieczystego. Natomiast niezachowanie formy pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym powoduje niemożność dokonania wpisu w księdze wieczystej. Prowadzi to do powstania niezgodności rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości ze stanem prawnym ujawnionym w księdze wieczystej. Niezgodność ta może być usunięta w drodze powództwa wniesionego na podstawie art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

5. Odpowiedzialność za długi w spółce cywilnej

Wspólnicy spółki cywilnej odpowiadają solidarnie za zobowiązania cywilnoprawne i zaległości podatkowe (składkowe). W pierwszym przypadku zasady odpowiedzialności wyznaczają przepisy Kodeksu cywilnego, a w drugim Ordynacji podatkowej. Odpowiedzialność dotyczy także byłego wspólnika i nie uchyla jej ewentualne rozwiązanie spółki. W razie wszczęcia egzekucji ujemne konsekwencje mogą odczuć małżonkowie wspólników, gdy zostanie ona skierowana do składników wspólnych majątków małżonków.

Zobowiązania cywilnoprawne

Za zobowiązania spółki wspólnicy odpowiedzialni są solidarnie (art. 864 K.c.). To lakoniczne stwierdzenie oznacza w szczególności, że wspólnicy spółki cywilnej za zobowiązania wynikające z jej działalności odpowiadają majątkiem wspólnym, a także swoimi majątkami osobistymi. Poza tym, na podstawie tej regulacji stwierdzić należy, że jest to odpowiedzialność solidarna (zob. art. 366 K.c.). Ważne jest także to, że stopień zaangażowania wspólników w działalność spółki i przyczynienia się do powstania zadłużenia nie ma znaczenia dla ich odpowiedzialności. Symboliczny udział w spółce (np. 1% czy 2%) oznacza pełną odpowiedzialność. Poza tym jest to odpowiedzialność bezwzględna. Uczestnicy spółki wobec osób trzecich nie mogą powoływać się na treść umowy zawartej między sobą w celu zwolnienia czy ograniczenia odpowiedzialności. Odmienne uregulowanie zasad odpowiedzialno-

ści czy też określenie zróżnicowanego udziału w stratach w umowie między wspólnikami może być skuteczne jedynie między nimi, w zakresie tzw. roszczeń regresowych (por. art. 376 K.c.).

Wspólnicy powinni też pamiętać, że jeżeli jako wkład do spółki zostało wniesione na własność przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne, wówczas mogą oni zostać pociągnięci do odpowiedzialności za zobowiązania związane z jego prowadzeniem na zasadach wskazanych w art. 55⁴ K.c.

Do egzekucji ze wspólnego majątku wspólników spółki prawa cywilnego konieczny jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko wszystkim wspólnikom.

Także byli wspólnik

Odpowiedzialność z art. 864 K.c. ponoszą zarówno aktualni, jak i byli wspólnicy spółki cywilnej, przy czym w stosunku do tych ostatnich istotne jest ustalenie, że w okresie powstania zobowiązania byli oni wspólnikami spółki cywilnej.

Także rozwiązanie spółki cywilnej nie uchyla solidarnej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania wynikające z jej działalności.

Odpowiedzialność osoby przystępującej do spółki

Przepisy Kodeksu cywilnego nie regulują natomiast wprost zasad odpowiedzialności osoby przystępującej do spółki cywilnej. Zagadnienie to jest różnie

interpretowane. Ścierają się ze sobą dwa przeciwstawne poglądy. Za przeważający uznać można pogląd, że osoba, która wstąpiła do spółki cywilnej, nie odpowiada majątkiem osobistym za te zobowiązania, których źródłem są zdarzenia z okresu, gdy nie była jeszcze wspólnikiem (wyrok SN z dnia 29 kwietnia 2011 r., sygn. akt I CSK 428/10 czy wyrok SA w Katowicach z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. akt I ACA 818/14).

Warto jednak pamiętać, że SN w wyroku z dnia 28 października 2003 r., sygn. akt I CK 201/02 wyraził odmienny pogląd. SN przyjął bowiem, że za zobowiązania powstałe w okresie przed przystąpieniem wspólnika do spółki, wspólnik taki odpowiada na zewnątrz solidarnie z pozostałymi wspólnikami, bowiem ustawa nie różnicuje ich odpowiedzialności ze względu na chwilę powstania długu.

Odpowiedzialność wobec US i ZUS

Na podstawie art. 115 § 1 Ordynacji podatkowej wspólnik spółki cywilnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki.

Regulację tę stosuje się również do odpowiedzialności byłego wspólnika za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie, gdy był on wspólnikiem, a także zaległości wymienione w art. 52 oraz art. 52a Ordynacji podatkowej powstałe w czasie, gdy był on wspólnikiem. Za zobowiązania podatkowe powstałe na podstawie

odrębnych przepisów po rozwiązaniu spółki, za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał po rozwiązaniu spółki, oraz za zaległości wymienione w art. 52 oraz art. 52a Ordynacji podatkowej powstałe po rozwiązaniu spółki, odpowiadają osoby będące wspólnikami w momencie rozwiązania spółki.

Wskazane zasady mają odpowiednie zastosowanie do należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, składek na FP, FGŚP i FEP oraz na ubezpieczenie zdrowotne stosownie do treści art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Egzekucja a majątek małżeński wspólnika

Małżonkowie wspólników nie są osobą trzecią wobec samej spółki cywilnej i nie mogą być wprost pociągnięci do odpowiedzialności za jej zaległości podatkowe. Ujemne konsekwencje związane z prowadzeniem egzekucji zaległości mogą jednak odczuć, gdy zostanie ona skierowana do składników wspólnych majątków małżonków.

Jeśli wspólnik wraz z małżonkiem pozostają w ustawowym ustroju wspólności majątkowej, to urząd skarbowy będzie mógł skierować egzekucję nie tylko do majątku osobistego wspólnika, ale również do jego majątku wspólnego małżeńskiego. Wynika to z odpowiedniego stosowania art. 109 § 1 w zw. z art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej. Te jego ostatniego przepisu wynika, że w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność z całego majątku

obejmuje również majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka.

Natomiast jeśli małżonkowie pozostają w ustroju rozdzielnosci pozostawionej, to egzekucja administracyjna nie będzie mogła być skierowana do składników majątku małżonka wspólnika.

Zawarcie intercyzy może być sposobem na uniknięcie egzekucji ze wspólnego majątku dłużnika i jego małżonka, zwłaszcza gdy zostanie ona podpisana np. przed założeniem spółki. W tej kwestii trzeba bowiem pamiętać o treści art. 29 § 2 Ordynacji podatkowej. Przewiduje on, że skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem:

- 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej,
- 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu,
- 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka,
- 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji.

Krótko mówiąc, zawarcie intercyzy nie może wyrzucić skutków z datą wsteczną. Przykładowo jeśli zobowiązanie spółki w VAT powstało w trakcie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, to pomimo późniejszego zawarcia intercyzy znoszącej wspólność, zaległość będzie mogła być zaspokojona z przedmiotów majątkowych wchodzących w skład byłego już majątku wspólnego.

6. Czy i kiedy zmodyfikować umowę spółki?

Treść umowy spółki cywilnej może być lakoniczna. Z art. 860 § 1 K.c. wynika, że przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego poprzez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. To niezbędne elementy, które muszą znaleźć się w umowie spółki cywilnej. Poprawnie skonstruowana umowa łącząca wspólników powinna jednak obejmować nie tylko te elementy, ale również regulować pewne uzupełniające zagadnienia:

- dane dotyczące wspólników (oraz dodatkowo nazwę spółki),
- przedmiot działalności (czyli wspólny cel gospodarczy),
- wnoszone wkłady (własność, inne prawa albo świadczenie usług, najlepiej ze wskazaniem ich wartości), bądź też inny sposób dążenia do osiągnięcia celu spółki,
- kwestie dotyczące prowadzenia spraw i reprezentacji spółki,
- udział wspólników w zyskach i stratach.

Ten katalog może być jednak rozszerzony o inne postanowienia, które już w sposób bardziej

kompleksowy uregulują sytuację prawną wspólników, tj.:

- możliwość podziału i wypłaty zysków w trakcie trwania spółki,
- zasady regresu w ramach solidarnej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki,
- zasady rozliczania się ze wspólnikiem występującym ze spółki oraz zasady podziału majątku w razie rozwiązania spółki.

Zyski do wypłaty

Kodeksowe zasady udziału wspólników w zyskach i stratach reguluje art. 867 § 1 K.c. W umowie spółki można jednak odmienić ustalić stosunek udziału wspólników w zyskach i stratach, z tym wyjątkiem, że nie można wyłączyć wspólnika od udziału w zyskach.

Aby uniknąć sporów co do terminu albo np. wielkości udziału w zysku, warto w umowie spółki sprecyzować zasady wypłacania wypracowanej nadwyżki. Umowa może w szczególności określać termin podziału zysku i jego maksymalną wysokość. Może również wprowadzać możliwość zaliczko-

wej wypłaty na poczet przyszłego zysku.

Rozliczenia między wspólnikami

Umowa spółki może regulować zasady rozliczeń regresowych pomiędzy wspólnikami w związku ze spłacaniem wspólnych zobowiązań. Przykładowo, z umowy może wynikać, że wspólnicy w ramach regresu mogą żądać zwrotu od siebie w częściach równych albo różnicować swą odpowiedzialność, np. wspólnik A odpowiada tylko do 20% wysokości zobowiązania, a wspólnik B do 80%.

Jeśli umowa wiążąca wspólników nie reguluje kwestii roszczeń regresowych, zastosowanie znajdują regulacje ustawowe (art. 376 K.c.). Zgodnie z nimi, w razie spełnienia świadczenia w wykonaniu zobowiązania zaciągniętego w związku z działalnością w ramach spółki, jej członek może żądać od pozostałych wspólników zwrotu w częściach równych. Reguła ta doznaje wyjątku w wypadku, gdy jeden z dłużników solidarnych okaże się niewypłacalny. Wówczas część przypadająca na takiego wspólnika

rozkłada się na wszystkich pozostałych, w stosunku, w jakim mają się ze sobą rozliczać. Osoby, które wykonały zobowiązanie regresowe z tytułu części przypadającej na niewypłacalnego wspólnika, nabywają z kolei roszczenie wobec niego. Z uwagi na niewypłacalność, w praktyce jednak nie będą mogły go zrealizować.

Rozliczenia z ustępującym wspólnikiem

Wspólnicy dosyć często pomijają w umowach postanowienia regulujące kwestię rozliczeń ze wspólnikiem występującym ze spółki. Takiego scenariusza z reguły nie bierze się pod uwagę, a gdy dochodzi do jego realizacji, wspólnicy pozostający w spółce boleśnie to odczuwają.

Z art. 871 § 1 K.c. wynika, że wspólnikowi występującemu ze spółki zwraca się w naturze rzeczy, które wniósł do spółki do używania, oraz wypłaca się w pieniądzu wartość jego wkładu oznaczoną w umowie spółki, a w braku takiego oznaczenia – wartość, którą wkład ten miał w chwili wniesienia. Nie ulega zwrotowi

wartość wkładu polegającego na świadczeniu usług albo na używaniu przez spółkę rzeczy należących do wspólnika. Co istotne, występującemu ze spółki wspólnikowi wypłaca się w pieniądzu taką część wartości wspólnego majątku pozostałego po odliczeniu wartości wkładów wszystkich wspólników, jaka odpowiada stosunkowi, w którym występujący wspólnik uczestniczył w zyskach spółki (art. 871 § 2 K.c.).

Stosowanie w praktyce tego ostatniego przepisu może oznaczać, że wspólnikowi występującemu ze spółki trzeba będzie w pieniądzu wypłacić ogromną kwotę, choć spłacający go wspólnicy najczęściej nie będą w stanie spieniężyć od razu składników majątku spółki. Aby temu zapobiec, należy do umowy spółki wprowadzić postanowienia ograniczające wysokość albo termin wypłaty, ewentualnie postanowienia umożliwiające rozliczenie się z występującym wspólnikiem w naturze.

Takie postanowienia umowne są dopuszczalne, bowiem art. 871 K.c. nie stanowi regulacji bezwzględnie obowiązującej.

7. Spółka jawna zamiast spółki cywilnej

Spółka jawna i cywilna to spółki osobowe. Mają wiele cech wspólnych i to w kwestiach zasadniczych. Jednak główna różnica jest taka, że na gruncie prawa cywilnego tylko spółka jawna ma podmiotowość prawną. Natomiast spółka cywilna w sferze cywilnej jest tylko umową łączącą wspólników. W praktyce niekiedy może być to dla nich kłopotliwe.

Rozwiązanie problemów prawnych dotyczących spółki cywilnej budzi więcej kontrowersji niż w przypadku spółki jawnej. Pokazuje to m.in. kwestia rozliczenia podatku od nieruchomości, w przypadku gdy w skład wspólnego majątku wspólników wchodzi np. prawo własności nieruchomości. Rozbieżności interpretacyjne budzi to, czy podatnikami omawianego podatku są wspólnicy czy spółka cywilna, w konsekwencji, według jakich zasad należy rozliczać się z tego podatku. Obecnie za przeważające można uznać stanowisko, że wspólnicy są podatnikami podatku od nieruchomości (por. wyroki NSA z dnia 16 grudnia 2014 r., sygn. akt II FSK 2985/12 czy z dnia 29 stycznia 2016 r., sygn. akt II FSK 3264/13). W celu uniknięcia kłopotów wspólnicy powinni upewnić się w urzędzie gminy/miasta, na jakich regułach mają rozliczać podatek. Co ważne, Minister Finansów zamierza wydać w najbliższym czasie interpretację ogólną w tej kwestii.

Sprzedaż alkoholu

Kolejny przykład niedoskonałości spółki cywilnej ma miejsce w sytuacji, gdy działalność ma być związana ze sprzedażą napojów alkoholowych. Sprzedaż taka może być prowadzona tylko na podstawie zezwolenia wydanego przez wójta (burmistrza, prezydenta

miasta). Stanowi tak art. 18 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.). Zezwolenie to wygasa w przypadkach określonych w art. 18 ust. 12 ustawy. Jedną z okoliczności dotyczy wyłącznie spółki cywilnej. Mianowicie zezwolenie wygasa m.in. w razie zmiany składu osobowego wspólników spółki cywilnej. W spółce cywilnej prowadzącej np. restaurację, w której podawany jest alkohol, przyjęcie kolejnego wspólnika oznaczać będzie konieczność złożenia przez wspólników ponownych wniosków o wydanie zezwolenia wraz z kompletem dokumentów określonych w art. 18 ust. 6 wspomnianej ustawy. Ponadto trzeba będzie ponieść opłaty związane z uzyskaniem zezwoleń.

Alternatywą spółka jawna

W przeciwieństwie do spółki cywilnej, spółka jawna jest odrębnym podmiotem prawa. Spółka ta prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą. Może we własnym imieniu nabywać prawa, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana (art. 8 § 1 K.s.h.). Stanowi ona jednostkę organizacyjną wyposażoną we własny majątek, na który składa się wszelkie mienie wniesione jako wkład lub nabyte przez spółkę w czasie jej istnienia (art. 28 K.s.h.). Spółka ta ma status podatnika podatku od nieruchomości, gdy jest np. właścicielem nieruchomości. Rachunek bankowy jest jej rachunkiem, a nie wspólników.

Większa wiarygodność

Spółce jawnej przysługuje status przedsiębiorcy. Powstaje ona z chwilą wpisu do rejestru przedsiębiorców (art. 25¹ § 1 K.s.h.). Dzięki figurowaniu w nim spółka ta może być postrzegana jako bardziej wiarygodna. W KRS ujawnia się szereg informacji dotyczących spółki, m.in. sposób reprezentacji spółki i wspólników uprawnionych do reprezentacji. Dzięki temu kontrahenci w łatwy sposób mogą uzyskać te informa-

cje, bez potrzeby domagania się od wspólników umowy spółki czy uchwał wspólników. Status spółki handlowej wpisanej do KRS umożliwi też wspólnikom ustanowienie w spółce prokurenta.

Jedynym minusem przekształcenia jest, że figurowanie w KRS wiąże się też z ponoszeniem opłat. Spółka zobowiązana jest bowiem aktualizować swoje dane podlegające wpisowi do KRS. Koszt zgłoszenia zmian to 350 zł.

W przypadku przekształcenia umowa spółki jawnej nie może być zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy, tj. w trybie S24 (art. 26 § 4 zd. 1 K.s.h.).

Wspólnicy mogą być wynagradzani

W przeciwieństwie do spółki cywilnej przepisy K.s.h. regulujące funkcjonowanie spółki jawnej dopuszczają możliwość przyznania wspólnikom wynagrodzenia za prowadzenie spraw spółki. Wystarczy zamieścić stosowne postanowienie w umowie spółki. Można to uczynić przy dostosowywaniu umowy spółki do przepisów o spółce jawnej (patrz ramka).

Ograniczenie odpowiedzialności

Istotnym atutem omawianej zmiany formy prawnej jest także ograniczenie odpowiedzialności za długi cywilnoprawne. Mimo że prawdą jest, iż wspólnicy spółki jawnej ponoszą odpowiedzialność za długi spółki o najszerszym zakresie spośród spółek handlowych, to i tak w porównaniu ze spółką cywilną jest to łagodniejsza forma odpowiedzialności. Ma ona bowiem subsydiarny charakter (art. 22 § 2 i art. 31 K.s.h.). Przez to wierzyciel może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika dopiero w sytuacji, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna. W przypadku spółek cywilnych, których wspólnicy dysponują określonym majątkiem, zasada ta po przekształceniu będzie mieć duże znaczenie w praktyce.

Procedura przekształcenia spółki cywilnej w jawną i skutki

W przypadku transformacji w spółkę jawną Kodeks spółek handlowych daje wspólnikom najprostszą z możliwych procedur przekształcenia. Wystarczy dostosować umowę spółki cywilnej do przepisów o umowie spółki jawnej. Następnie wszyscy wspólnicy muszą zgłosić przekształcenie do KRS. Sprostanie tym wymogom nie nastęrcza większych problemów. Wspólnicy, jeśli nie chcą, nie muszą wносить dodatkowych wkładów (art. 26 § 4–6 K.s.h.).

Koszty związane z uzyskaniem wpisu do KRS to 600 zł.

Ewentualnie dodatkowe opłaty trzeba będzie ponieść, jeżeli w skład majątku wspólników wchodzi nieruchomość. Fakt przekształcenia podlega bowiem zgłoszeniu przez spółkę jawną do ksiąg wieczystych. Stosowny wniosek (na druku KW-WPIS) należy przygotować oddzielnie dla każdej nieruchomości. Wniosek taki wiąże się z opłatą w kwocie 60 zł (dotyczy on zmiany danych osobowych na podstawie odpisu z KRS). Niestety, część sądów traktuje taki wniosek jako wpis prawa własności (użytkowania wieczystego) i wymaga opłaty w kwocie 200 zł.

Po wpisie do KRS

Wspólnicy spółki cywilnej z chwilą wpisu przekształcenia do KRS staną się wspólnikami spółki jawnej. Będzie ona tak naprawdę kontynuowała działalność spółki cywilnej, z tym że w nowej formie prawnej. Co ważne, spółce jawnej przysługiwać będą wszystkie prawa i obowiązki stanowiące majątek wspólny wspólników. Będzie ona posługiwała się tym samym NIP i REGON.

Poza tym spółka pozostanie podmiotem w szczególności zezwoleń, koncesji oraz ulg, które zostały przyznane wspólnikom spółki cywilnej przed jej przekształceniem, chyba że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji albo ulgi stanowi inaczej. Jeżeli zatem np. zezwolenie na prowadzenie apteki uzyskali wspólnicy spółki cywilnej, to po jej przekształceniu będzie ono przysługiwać spółce jawnej. Przy tym, po uzyskaniu wpisu do KRS, spółka powinna zadbać o uzyskanie deklaratoryjnej decyzji potwierdzającej fakt przysługiwania jej zezwolenia.

Przy tym, zgodnie z art. 584 K.s.h., wspólnicy odpowiadają za zobowiązania spółki powstałe przed dniem przekształcenia na dotychczasowych zasadach przez okres trzech lat, licząc od tego dnia.

Która spółka lepsza?

Zatem to spółka jawna ma więcej do zaoferowania przyszłym wspólnikom, choć wady spółki cywilnej w wielu przypadkach w praktyce mogą nie stanowić większego problemu. Ważne jest, by przy wyborze formy prowadzenia działalności gospodarczej wspólnicy kierowali się indywidualnymi potrzebami, mając świadomość prawnej konstrukcji danej spółki. Decydując

się na zmianę formy prawnej wspólnicy mogą wybierać także pomiędzy pozostałymi spółkami handlowymi. Każda z nich podlega wpisowi do KRS i jest odrębnym podmiotem prawa, a spółki kapitałowe (tj. z o.o. i akcyjna) wyposażone są w osobowość prawną. Przy tym jednak żadna forma wspólnej działalności nie zastąpi właściwego wyboru osób (kompetentnych, uczciwych), z którymi wspólny biznes ma być prowadzony.

Spółka cywilna może być przekształcona w każdą spółkę handlową – wspólnicy powinni zdecydować, która ze spółek najbardziej będzie odpowiadać ich potrzebom.

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.)
Ustawa z dnia 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1578)